

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Sotsiaalminister
määrus
tervikekst
25.11.2023
Hetkel kehtiv
RT I, 22.11.2023, 4

Isiku doonoriks sobivuse kriteeriumid, hindamise tingimused ja kord¹

[RT I, 22.11.2023, 3- jõust. 25.11.2023]

Vastu võetud 29.04.2005 nr 65
[RTL 2005, 50, 707](#)
jõustumine 15.05.2005

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
14.12.2009	RTL 2009, 99, 1482	01.01.2010
23.02.2011	RT I, 07.03.2011, 1	10.03.2011
11.01.2013	RT I, 18.01.2013, 1	21.01.2013
02.06.2015	RT I, 05.06.2015, 5	08.06.2015
05.03.2019	RT I, 12.03.2019, 41	15.03.2019
17.11.2023	RT I, 22.11.2023, 3	25.11.2023

Määrus kehtestatakse «[Vereseaduse](#)» § 7 lõike 5 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Reguleerimisala

Määrusega kehtestatakse isiku doonoriks sobivuse hindamise (edaspidi *doonori valik*) kriteeriumid, sealhulgas vere loovutamist välistavate või piiravate haiguste ja muude tegurite loetelu, vere loovutamise sagedus ja kogus ning doonori valiku tingimused ja kord, arvestades vabatahtliku tasuta vere loovutamise põhimõtet.
[RT I, 05.06.2015, 5- jõust. 08.06.2015]

§ 2. Mõisted

- (1) Täisvere doonor on isik, kes loovutab täisverd.
- (2) Afereesi doonor on isik, kes loovutab plasmat, trombotsüüte või erütrotsüüte afereesi meetodil.
[RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]
- (3) [Kehtetu -RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]
- (4) [Kehtetu -RT I, 05.06.2015, 5- jõust. 08.06.2015]

2. peatükk DOONORI VALIKU KRITEERIUMID

§ 3. Doonori vanus ja kehakaal

(1) Doonor on 18–65-aastane isik.
[RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]

(2) Doonor peab kaaluma vähemalt 50 kg.

§ 4. Hemoglobiini, valgu ja trombotsüütide tase doonori veres

(1) Doonori hemoglobiini tase veres peab olema:

- 1) naistel vähemalt 125 g/l;
- 2) meestel vähemalt 135 g/l;
- 3) afereesi meetodil kahe erütrotsüüti doosi loovutamisel vähemalt 140g/l.
[RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]

(2) Plasmafereesi doonori valgu tase veres peab olema vähemalt 60 g/l.
[RT I, 22.11.2023, 3- jõust. 25.11.2023]

(3) Trombotsüütafereesi doonori trombotsüütide arv veres peab olema suurem või võrdne arvuga 150×10^9 liitri kohta.

§ 4¹. Täisvere loovutamise sagedus ja kogus

(1) Mehed võivad täisverd loovutada kuni kuus korda aastas ja naised kuni neli korda aastas. Vähim lubatud aeg kahe loovutuse vahel on kaks kuud.

(2) Ühekordne loovutatav kogus ei tohi ületada 500 ml.
[RT I, 05.06.2015, 5- jõust. 08.06.2015]

§ 4². Afereesi teel erütrotsüütide, trombotsüütide või plasma loovutamise sagedus ja kogus

(1) Ühe annetuse käigus ühe erütrotsüüti doosi loovutamine on meestel lubatud kuni kuus korda aastas ja naistel kuni neli korda aastas. Vähim lubatud aeg kahe loovutuse vahel on kaks kuud.

(2) Ühe annetuse käigus kahe erütrotsüüti doosi loovutamisel on vähim lubatud aeg kahe loovutuse vahel meeste puhul neli kuud ja naiste puhul kuus kuud.

(3) Ühe annetuse käigus loovutatav erütrotsüütide kogus ei tohi ületada hulka, mis põhjustaks doonoril vere hemoglobiinitaseme languse alla 110 g/l.

(4) Trombotsüütide kogumine afereesi teel on lubatud kõige sagedamini üks kord kahe nädala jooksul. Ühekordne loovutatav kogus ei tohi ületada hulka, mis põhjustaks doonoril veres trombotsüütide arvu vähenemise alla $100 \times 10^9/l$.

(5) Vähim lubatud aeg kahe plasma loovutuse vahel on kaks nädalat. Maksimaalne lubatud loovutatav kogus antikoagulandiga on 880 ml. Ühekordne antikoagulandita loovutatav kogumaht ei tohi ületada 16% doonori üldveremahust.
[RT I, 22.11.2023, 3- jõust. 25.11.2023]

§ 5. Vere loovutamist välistavad haigused

(1) Vere loovutamist välistavad:

- 1) südame- ja veresoonkonna haigused, välja arvatud täielikult välja ravitud kaasasündinud kõrvalekalded;
- 2) tõsised kesknärvisüsteemi haigused;
- 3) hüübimishäired;
- 4) korduvalt esinevad minestus- ja krambihood, välja arvatud, kui krambihood on esinenud lapsepõlves või kui viimase krambivastase ravimi võtmisest on möödunud vähemalt kolm aastat ja pärast seda ei ole krampe enam esinenud;
- 5) tõsine krooniline gastrointestinaaltrakti, urogenitaaltrakti, hematoloogiline, immunoloogiline, metaboolne, renaalne või hingamisteede haigus;
- 6) diabeet, kui seda ravitakse insuliiniga;
- 7) pahaloomulised kasvaja, välja arvatud, kui diagnoositud oli algav vähk (*carcinoma in situ*) ja see on täielikult välja ravitud.

(2) Vere loovutamist välistavad järgmised nakkushaigused:

- 1) hepatiit B ja hepatiit B positiivsed nakkustekitajate markerid (välja arvatud immuunsete HBsAg negatiivsete isikute puhul);
- 2) hepatiit C ja hepatiit C positiivsed nakkustekitajate markerid;
- 3) AIDS ja HI-viiruse positiivsed nakkustekitajate markerid;
[RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]
- 4) HTLV I/II ja HTLV I/II positiivsed nakkustekitajate markerid;
- 5) babesiaas;
- 6) Kala-azar (vistseraalleišmaniaas);
[RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]
- 7) Chagas'i tõbi.

(3) Vere loovutamine on välistatud anamneesist tuleneva priionhaigustesse nakatumise kahtluse korral (spongiformne entsefalopaatia – Creutzfeldt-Jakobi tõbi või selle teisend). Verd ei või loovutada ka isikud, kelle perekonnas on seda haigust esinenud ning kellele on siirdatud silma sarvkesta või aju kõvakelmet või kes on saanud ravimeid, mis pärinevad inimese käbinäärdest.

§ 6. Vere loovutamist välistavad muud tegurid

Vere loovutamist välistavad:

- 1) koe või elundi ksenotransplantatsioon;
- 2) seksuaalkäitumine, mis võib verd loovutada sooviva isiku seada kõrgendatud ohtu nakatuda verega edasi kanduvatesse nakkushaigustesse;
- 3) veeni- ja lihasesiseselt manustatavate ravimite tarvitamine, mis ei ole arsti poolt ette kirjutatud, sealhulgas lihasmassi suurendamiseks mõeldud steroidide ja hormoonide kasutamine.

§ 7. Vere loovutamist piiravad haigused

(1) Vere loovutamist piiravad:

- 1) brutselloos – vere loovutamine ei ole lubatud 2 aastat pärast täielikku paranemist;
- 2) osteomüeliit – vere loovutamine ei ole lubatud 2 aastat pärast arsti poolt terveks tunnistamist;
- 3) Q-palavik – vere loovutamine ei ole lubatud 2 aastat pärast arsti poolt terveks tunnistamist;
- 4) süüfilis – vere loovutamine ei ole lubatud 1 aasta pärast arsti poolt terveks tunnistamist;
- 5) toksoplasmooos – vere loovutamine ei ole lubatud 6 kuud pärast täielikku paranemist;
- 6) tuberkuloos – vere loovutamine ei ole lubatud 2 aastat pärast arsti poolt terveks tunnistamist;
- 7) reumaatiline palavik – vere loovutamine ei ole lubatud 2 aastat pärast sümptomite kadumist, välja arvatud kroonilise südamehaiguse sümptomite ilmnemise korral;
[RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]
- 8) palavik – vere loovutamine ei ole lubatud 2 nädalat pärast sümptomite kadumist;
- 9) gripilaadne haigus – vere loovutamine ei ole lubatud 2 nädalat pärast sümptomite kadumist;
- 10) Lääne-Niiluse viirus (WNV) – vere loovutamine ei ole lubatud 28 päeva pärast lahkumist piirkonnast, kus esineb jätkuvalt Lääne-Niiluse viiruse edasikandumist inimestele, välja arvatud juhul, kui nukleiinhappe meetoodikal (NAT) tehtud individuaalse uuringu tulemus on negatiivne.
[RT I, 05.06.2015, 5- jõust. 08.06.2015]

(2) Malaaria puhul on vere loovutamine piiratud juhul, kui isik on:

- 1) elanud malaariapiirkonnas esimese viie eluaasta jooksul – vere loovutamine ei ole lubatud 3 aastat pärast viimast visiiti malaariapiirkonda, tingimusel et isikul ei esine malaariasümptomeid. Vere loovutamise keeldu võib vähendada 4 kuule, kui immunoloogiline või molekulaargeneetiline analüüs on vere loovutamise puhul negatiivne;
- 2) malaariat põdenud – vere loovutamine ei ole lubatud 3 aastat pärast ravi lõpetamist ja sümptomite kadumist üksnes juhul, kui immunoloogiline või molekulaargeneetiline analüüs on negatiivne;
- 3) viibinud malaariapiirkonnas ja isikul malaaria sümptomeid ei esine – vere loovutamine ei ole lubatud 12 kuud pärast endeemisest levialast lahkumist, välja arvatud juhul, kui immunoloogiline või molekulaargeneetiline analüüs on negatiivne;
[RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]
- 4) malaariapiirkonnas viibides või kuue kuu jooksul pärast seda põdenud diagnoosimata palavikuhaigust – vere loovutamine ei ole lubatud 3 aastat pärast sümptomite kadumist. Vere loovutamise keeldu võib vähendada 4 kuule, kui immunoloogiline või molekulaargeneetiline analüüs on malaaria suhtes negatiivne.

§ 8. Vere loovutamist piiravad muud tegurid

(1) Vere loovutamine on piiratud 6 kuud või 4 kuud tingimusel, et hepatiit C viiruse ja HI-viiruse NAT meetoodikal tehtud uuring oli negatiivne, järgmiste protseduuride ja asjaolude järgselt:

- 1) tätoveerimine, naha ja limaskestast augustamine;
- 2) nõelravi, välja arvatud kui ravi teostas arst, kasutades spetsiaalseid steriilseid ühekordseks kasutamiseks ettenähtud nõelu;
- 3) vereülekanne;
- 4) endoskoopilised protseduurid;
- 5) keeruline operatsioon;
- 6) inimpäritolu kudede või rakkude siirdamine;
- 7) verepütsmed limaskestal või vigastus verega saastatud nõelatorkest;
- 8) kodune kokkupuude B-hepatiiti põdeva isikuga.

[RT I, 22.11.2023, 3- jõust. 25.11.2023]

(1¹) Puugihammustuse korral on vere loovutamine lubatud kahe kuu möödumisel puugihammustusest, kui inimene on terve.

[RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]

(2) Isikutel, kelle käitumine või tegevus seab nad ohtu nakatuda vere kaudu levivatesse nakkushaigustesse, on vere loovutamine lubatud pärast riskikäitumise lõpetamist ajavahemiku möödumisel, mis määratakse lähtudes haiguse eripärast ja asjakohaste analüüside tulemustest.

(3) Raseduse ja rinnaga toitmise ajal on vere loovutamine keelatud. Vere loovutamine on lubatud 6 kuu möödumisel sünnitusest või nurisünnitusest, välja arvatud kui arsti ettekirjutus näeb ette teisiti.

(4) Vaktsineerimise puhul on vere loovutamine lubatud järgmiselt:

- 1) nõrgestatud viiruste või bakteritega – vere loovutamine lubatud 4 nädala pärast;
- 2) inaktiveeritud viiruste, bakterite või riketsiatega – vere loovutamine lubatud, kui inimene on terve;
- 3) toksiinidega – vere loovutamine lubatud, kui inimene on terve;
- 4) A-viirushepatiidi vaktsiiniga – vere loovutamine lubatud, kui inimene on terve; [RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]
- 5) marutaudi vaktsiiniga – vere loovutamine lubatud, kui inimene on terve. Kui inimest vaktsineeriti marutaudis looma hammustuse tagajärjel, on vere loovutamine keelatud üheks aastaks;
- 6) puukentsefaliidi vaktsiiniga – vere loovutamine lubatud, kui inimene on terve.
- 7) B-viirushepatiidi vaktsiiniga – vere loovutamine lubatud kahe nädala pärast, kui inimene on terve. [RT I, 22.11.2023, 3- jõust. 25.11.2023]

(5) Ravimite kasutamise korral on vere loovutamine piiratud sõltuvalt ravimi toimest ja sellega ravitavast haigusest.

(6) Väikse operatsiooni korral on vere loovutamine lubatud ühe nädala pärast.

(7) Hambaravi korral on vere loovutamine lubatud järgmisel päeval.

(8) Epidemioloogilisest olukorrast tingituna on vere loovutamine piiratud vastavalt Terviseameti kehtestatud juhistele.

[RTL 2009, 99, 1482- jõust. 01.01.2010]

(9) Vere loovutamise võib keelata, kui isikul on tuvastatud psüühika- või käitumishäire või kui esimest korda verd loovutava doonori vanus on üle 60 aasta ja tervises seisund ei ole arsti hinnangul vereannetuseks sobiv.

[RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]

§ 9. Erandkorras doonori valik

Erandjuhul võib arst anda loa vere loovutamiseks doonorile, kes ei vasta §-des 3–4²sätetatud nõuetele. Sellised erandjuhud peavad olema kirjalikult dokumenteeritud, sisaldades erandi tegemise põhjendusi.

[RT I, 05.06.2015, 5- jõust. 08.06.2015]

3. peatükk DOONORI VALIKU TINGIMUSED JA KORD

§ 10. Doonori valik

(1) Doonori valiku eesmärgiks on kaitsta retsipienti verega ülekantavate haiguste ja ravimite kahjuliku mõju eest ning mitte kahjustada verd loovutava doonori tervist.

(2) Doonori valiku teeb vastava väljaõppe saanud arst või õde (edaspidi *arst*).

[RT I, 22.11.2023, 3- jõust. 25.11.2023]

§ 11. Doonori küsitlusleht

(1) Doonor täidab küsitluslehe oma tervise seisundi ja eluviiside kohta käiva teabe edastamise eesmärgil.

(2) Küsitlusleht sisaldab küsimusi:

- 1) tervise seisundi, tehtud raviprotseduuride, manustatud ravimite ning põetud haiguste kohta;
- 2) välisreiside kohta;
- 3) käitumisharjumuste kohta.

(3) Doonori küsitluslehe allkirjastavad arst ja doonor.

§ 12. Arsti toimingud doonori valikul

(1) Arst doonori valikul:

- 1) viib konfidentsiaalsust tagavates tingimustes läbi personaalse vestluse doonoriga eesmärgiga saada ülevaade tema tervise seisundist, varasemalt põetud haigustest ja võimalikest riskikäitumistest;
- 2) hindab doonori üldseisundit;
- 3) mõeldab doonori füsioloogilisi parameetreid.

(2) [Kehtetu -RT I, 22.11.2023, 3- jõust. 25.11.2023]

(3) Täisvere doonori valikul mõõdab arst:

1) hemoglobiini (edaspidi *Hb*) taset doonori veres igal vere loovutamisel;

[RT I, 22.11.2023, 3- jõust. 25.11.2023]

2) pulssi ja vererõhku esimest korda verd loovutaval doonoril ning edaspidi igal vere loovutamisel, kui doonor on üle 40-aastane, kaalub alla 55 kg või on ülekaaluline (kehamassi indeks üle 25), omab kaebusi mis tahes tervisliku seisundi suhtes või kui doonoril on varasema meditsiinilise läbivaatuse käigus esinenud kõrvalekalle vererõhu või pulsi normiväärtusest.

[RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]

(4) Afereesi doonori valikul kontrollib arst:

1) Hb taset igal vere loovutamisel;

[RT I, 22.11.2023, 3- jõust. 25.11.2023]

2) pulssi ja vererõhku igal vere loovutamisel;

3) [kehtetu -RT I, 22.11.2023, 3- jõust. 25.11.2023]

4) kliinilist vere analüüsi üks kord aastas.

[RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]

(5) Trombotsüütafereesi doonori valikul kontrollib arst lisaks lõikes 4 nimetatud näitajatele ka trombotsüütide arvu veres igal vere loovutamisel.

[RT I, 07.03.2011, 1- jõust. 10.03.2011]

(5¹) Plasmafereesi doonori valikul kontrollib arst esimesel vere loovutusel lisaks lõikes 4 nimetatud näitajatele ka üldvalku. Edaspidi kontrollib arst üldvalku vähemalt üks kord aastas.

[RT I, 22.11.2023, 3- jõust. 25.11.2023]

(6) Arst otsustab personaalse vestluse käigus saadud info ning isiku üldseisundi hindamise ja füsioloogiliste parameetrite mõõtmise tulemuste põhjal, kas isik võib verd loovutada või mitte.

§ 13. Andmete säilitamine

Verekeskus peab säilitama doonoritele antavat teavet ning doonori valiku kriteeriumide, sealhulgas §-des 3–9 sätestatud kriteeriumide kohta käivat teavet 15 aastat.

[RT I, 12.03.2019, 41- jõust. 15.03.2019]

¹Euroopa Komisjoni direktiiv 2004/33/EÜ, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/98/EÜ seoses teatavate tehniliste nõuetega vere ja verekomponentide osas (ELT L 091, 30.03.2004, lk 25–39), muudetud Euroopa Komisjoni direktiiviga 2014/110/EL (ELT L 366, 20.12.2014, lk 81–82).

[RT I, 05.06.2015, 5- jõust. 08.06.2015]